

Her hayvan türünün dışısında olduğu gibi kadınlarda da biyolojik bir üstünlük vardır. Niçin kız bebeklerde ölüm oranı daha azdır ve sadece bir kaç kusurlu doğum görülür? Kadınlar niçin enfeksiyonlar, kalp hastalıkları ve kalp krizine karşı dayanıklıdır?

Paula DRANOV

KADINLAR NİÇİN DAHA UZUN YAŞARLAR?

Kadın vücudu, zarif bir çerçeve üzerine us-taca yerleştirilmiş, çekici güzellikte yumuşak kavisleri ile, zevk ve gizli kuvvetin var olduğu esrarengiz bir tablo görünümündedir.

Bir an için bu güzellik ve çekiciliği unutup onu, daha geniş, bol kaslı erkek fiziği ile karşılaştırılabilir. Daha iri yapılı ve kuvvetli olması nedeniyle erkek daha hızlı koşabilir, tenis topuna daha sert vurabilir ve hatta kadının kıpırdamadığı ağırlığı kolayca başının üstüne kaldırır. Sadece fiziki güç yönünden, erkeğin daha üstün biyolojik örnek olduğu tartışılmaz bir gerçektir.

Fakat zerafet ve çekiciliğin altında kadın, bütün diğer hayvan türlerinin dışısında olduğu gibi, bir biyolojik üstünlük gizler. Yaşamının sürdürülmesi ve uzun ömürlü olması için, erkekte bulunmayan, olağanüstü kapasiteye sahiptir. Kadın sadece uzun ömürlü olmakla kalmaz, aynı zamanda gerek rahimde iken, gerekse doğuduktan sonra, yaşama oranı erkeğinkinden daha yüksektir.

Antropolojist Ashley Montagu ilk defa 1952'de "Kadının Doğal Üstünlüğü" adlı kitabıyla, kadındaki bu biyolojik avantaja dikkati çekmiştir. Montagu, topladığı kanıtların pek çoğunun tümüyle yeni olmadığını da içtenlikle belirtmiştir. Gerçekten, Georgetown Üniversitesi Tıp Fakültesi Fizyoloji Profesörü Dr. Estelle Ramey, 18 ci asırda bile kadının erkekten daha fazla yaşadığının saptandığını kaydetmiştir.

BIYOLOJİK AVANTAJ

Bugün, kadının daha uzun ömürlü olduğu konusunda çok şey bilinmekte, kadındaki biyolojik avantajı belirten kanıtlar artmaya devam etmektedir. Dikkati çekenlerden bazıları şunlardır :

— Rahimde her 100 dişiye karşı, yaklaşık 140 erkek oluşmakta, fakat doğumda oran, yine 100 dişiye karşı 106 erkek olarak değişmekte-

dir. Açıkcası, erkek doğumdan önce bile daha fazla zarar görmektedir.

— Yaşamın güç olduğu ilk aylarda kızdan çok, erkek bebek ölmektedir. Bebek ölüm oranı erkekte % 0.15 iken kızda % 0.11 dir.

— İncelenen 190 doğum aksaklık ve hatasınının, ancak % 25 i kız, % 71 i erkek çocukta görülmüştür.

— Her yaş grubunda, kadında, erkekten çok daha seyrek kalp hastalığı olmaktadır.

— Kalp hastalığı ve krizini artırıcı etkenlerden yüksek kan basıncı, kolesterol ve diğer yağ seviyesi kadında daha yüksek olmasına karşın, ölüm oranı erkeklerden daha düşüktür.

— Olanakları kit ve ekonomik darlık içinde olan kadın bile daha uzun ömürlüdür.

— Kadınlar bazı bakteriyel enfeksiyonlara karşı daha dayanıklıdır ve devamlı olarak yüksek düzeyde, bağışık, Globulin M'e sahiptirler. Bu koruyucu kan proteini, vücudun hastalıklara karşı direncini artırır.

— Kadın seks hormonu estrojen'in, bağışık globulini artırdığı deney hayvanları üzerinde kanıtlanmıştır.

Kadınlardaki, sağlıklı ve uzun ömürlü olma gibi fevkalade avantajın arkasında insan türünün evrimsel gelişimi vardır. İnsanlar oldukça yavaş ürer. Kural olarak kadın, dokuz ay gibi, hayli uzun bir gebelik süresinden sonra bir çocuk oluşturur. Dolayısıyla, erkekten çok kadına büyük iş düştüğü gibi, kadının verimlilik süresince birbiri ardına çocuk doğurması için gizli güç ve dayanıklılık doğanın bir lütfudur.

Bütün bunların üstesinden gelebilmesi için kadın, genetik, hormonal ve bağışıklık yönünden avantajlı yaratılmıştır. Genetik avantaj ta başlangıçta X ve Y kromozomlarının dikkat çekici farklılığı ile başlamaktadır. Çocuğun erkek olması nı sağlayan Y kromozomunu taşıyan sperma X

kromozomunu taşıyan spermadan daha küçüktür. Bu X spermi annenin sağladığı X yumurtası ile birleşerek kız çocuğunun meydana gelmesine yol açar. Daha küçük, hafif Y (erkek) kromozomunu taşıyan sperm, büyük X (kız) kromozomundan daha hızlı kayar, yumurtaya çabuk ulaşır ve böylece gebe kalmak için gerekli erkek-dişi seks oranını düzenler.

Fakat erken dönemdeki bu sayısal erkek avantajı geçicidir. Kendiliğinden oluşan düşüklüklerde kızdan çok erkek çocuk kaybı görülür; bu X + Y kromozomlarına nazaran, iki X kromozomunun daha dayanıklı fetüs oluşturduğunu gösterir.

Açıkcası, iki X kromozomu erkekte eksik olan genetik gücü sağlar. Yaşamı tehdit edici anormallikler doğuracak kusurlu bir gen bile diğer X kromozomundaki normal bir genle bir araya gelip onun tarafından neticede bastırılınca etkisini gösterememektedir. Cysa erkek böyle bir önleyici, koruyucu sisteme sahip değildir. X kromozomundaki çekinik (resesif) gen, Y kromozomunda her zaman sağlıklı bir eş bulup gen çifti yapamamakta, dolayısıyla zayıflığı önleyememektedir. Bunun sonucu, erkeklerde daha sık doğum hatası görülmektedir.

ÜSTÜNLÜK ETKİSİ

Seksle ilgili en önemli genetik hastalık aneden oğula geçen, fakat kız çocuğuna geçmeyen hemofili (kanın pıhtılaşmaması) dir. Bu durumda annenin verdiği X kromozomundaki kusurlu gen, Y kromozomunda kusurunu örten uygun eşe sahip olmadığından erkekte etkisini göstermesine engel olamamaktadır. Kız çocuğunun oluşması için iki X kromozomunun gerekli olması demek, babadan gelen X kromozomundaki normal gen'in, zayıf anne geninin etkisinin örtülmesi demektir.

Erkek seks hormonu da yaşam süresi üzerinde zararlı etki göstermektedir. Bunlar erkeklerde kalp hastalığı oranının yüksek olmasında önemli etkidir. Erkek hormonlarının önemli yararları olduğu bir gerçektir. Erkekte daha güçlü kas dokusunun bulunmasına ve kadınların aksine, üreme kapasitesinde hemen hiç bir yaş limiti olmamasına yardımcıdır.

Bununla birlikte, dezavantaj olarak erkeklik hormonu, testosteron, kronik damarlarda tıkanmalara yol açar, bu da kanın sebest dolmasını engeller ve kalp krizlerine neden olur.

Tıbbi açıklama: Karaciğerin çıkardığı iki hayati madde, kanda kolesterol taşınmasında rol oynar. Bunlardan biri high-density lipoprotein (HDL) öteki de low-density lipoprotein (LDL) dir. Birincisi kolesterolün kronik damarlardan

geçmesini sağlar. İkincisi, aksine kolesterolü tutar, böylece kan damarından akacağı yerde, zarın kenarlarına kayarak yakalandığı kısımda birikip rozet (plak) denilen yağ deposunu oluşturur. Damar çevresinde ne kadar çok yağ rozeti olursa kanın kalbe akışı o kadar yavaşlar. Erkek hormonu testosteron da karaciğere etkriş baş gösterir.

Gerek erkekte, gerekse kadında seks hormonları kolesterol taşıma işleminde hayati rol oynarlar. Kadında estrogen hormonu karaciğere etki ederek yararlı olan (HDL) oluşumunu sağlar. Erkek hormonu testosteron da karaciğere etki eder, fakat LDL/HDL oranını artırır; ve bu oran yükseldikçe de kalp hastalığı ve krizi olasılığı artar.

New York Downstate Tıp Merkezi Doktorlarından James Hamilton ve Gordon E. Mestler 1969 da testosteronun erkek ömrünü kısalttığını ileri sürmüşler ve kastre edilmiş (iğdiştirilmiş) erkeğin, normal erkekten fazla yaşadığını, kastrasyon ne kadar erken yaşta yapılırsa, ömrün o kadar uzadığını deneylerle kanıtlamışlardır. Gerçekten kastrasyondan önceki her bir yıllık gecikme beklenen ömrün 0.28 yılını kaybettirmiştir. Bir başka deyimle, erkeği kastrasyonla seks hormonundan kurtarmakla yaşam süresini uzatmak mümkündür.

Kadındaki üçüncü uzun ömür mekanizması, hemen her türlü bakteriyel enfeksiyonlara karşı dayanıklı oluşudur.

Bütün bunlara ek olarak kadının uzun ömürlülük avantajı yıllar geçtikçe daha da gelişmektedir. Downstate Tıp Merkezinden emeritus Prof. Dr. Louis M. Hellman 20 ci yüzyılda yaşam süresinin artmasıyla beraber kadın-erkek ömrü arasındaki farkın da arttığını belirtmiştir. Önceleri kadın erkekten iki yıl daha fazla yaşarken, şimdi bu fark sekiz yıla çıkmıştır.

DAHA AZ ÖLÜM

Sosyal yaşantısındaki değişiklikler, genellikle erkekleri rahatsız eden bazı tehlikeli hastalıklar ve kalp krizleri gibi haller kadında bir artışa neden olmamıştır. Gerçekten, son yapılan kadın sağlığı araştırmaları, çalışan kadının ev kadından daha sağlıklı olduğunu göstermiş, Metropolitan Hayat Sigortası Şirketi de Amerikada çeşitli alanlarda isim yapmış kadınlarda, çalışılan süre içinde, ölüm oranının diğer kadınlardan % 29 düşük olduğunu saptamıştır. Aynı sonuç, erkekler için de geçerlidir. Kadın sağlığı için en zararlı maddenin sigara olduğu ve bu tehlikenin bugün, eskiye oranla çok daha büyüdüğü belir-

(Devamı Sayfa 33'de)